

С. С. Клундук, Н. Р. Якубук

Брэст, Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А. С. Пушкіна

ЗРАШЧЭННЕ Ў СУЧАСНЫМ СЛОВАЎТВАРЭННІ: АД ТЭОРЫІ ДА ПРАКТЫКІ

УДК 81.161.3'373.611

У артыкуле аналізуюцца розныя падыходы навукоўцаў да трактоўкі і разумення сутнасці зрашчэння; робіцца спроба вызначыць статус і асаблівасці зрашчэнняў як адзінак сучаснай словаўтваральнай сістэмы і як асобнага віду складання; у супастаўляльным плане прадстаўляюцца характарыстыкі зрашчэння і падобных да яго спосабаў словаўтварэння.

Ключавыя словы: *словаўтварэнне, спосабы словаўтварэння, лексіка-сінтаксічны спосаб, складанне, дэрываты, зрашчэнне, кампазіт, словаскладанне.*

The article analyzes various approaches of scientists to the interpretation and understanding of the essence of fusion; an attempt is made to determine the status and features of fusion as units of the modern word-formation system and as a special type of addition; comparatively, the characteristics of fusion and similar ways of word formation are presented.

У выніку аналізу значнай колькасці навуковых, вучэбна-метадычных крыніц намі заўважаны пэўныя розначытання ў вызначэнні спосабу дэрывацыі кампазітаў накіталт *рэдканаселены, вышэйсказаны, вышэйпрыведзены, маладаступны, высокаарганізаваны* і інш. Адрозна адзначым, што мы кваліфікуем такія ўтварэнні як зрашчэнні. Аднак даследаванне паказала, што статус зрашчэнняў як адзінак словаўтваральнай сістэмы, як асобнага віду складання і як канкрэтнага спосабу словаўтварэння і ў беларускай, і ў рускай дэрывацыйнай навуцы канчаткова не вызначаны. Узнікае шмат пытанняў у выяўленні, трактоўцы і кваліфікацыі такога тыпу складаных слоў. Няма адзінага падыходу да разумення і выкарыстання адпаведнага тэрміна, адзінай думкі наконт асаблівасцей утварэння і структуры кампазітаў-зрашчэнняў. Ёсць нямала спрэчнага і ў вызначэнні іх часцінамоўнай прыналежнасці.

Розныя меркаванні тэарэтыкаў і практыкаў адносна зрашчэння можна звесці да наступных палажэнняў.

1. Зрашчэнне як асобны спосаб словаўтварэння ў многіх даведніках, прызначаных як для ВНУ, так і для агульнаадукацыйных устаноў, зусім не вызначаецца і не разглядаецца.

2. Часцей за ўсё словы, утвораныя шляхам зрашчэння, адносяць да словаскладання. Так, напрыклад, у “Школьным словаўтваральным слоўніку беларускай мовы” (2006) кампазіты тыпу *вечназялёны, лёгкааднаўляльны, вышэйсказаны* і многія іншыя называюцца словаскладаннямі, а зрашчэнне як від складання і як асобны спосаб зусім не вызначаецца [2]. Такі ж падыход прапануе, напрыклад, В. М. Сіўковіч у падручніку “Беларуская мова ў пытаннях і адказах” (2021), адрасаваным вучням старшых класаў і абітурыентам: “пры словаскладанні словы ўтвараюцца шляхам зліцця двух самастойных слоў у адно: *штораз, супрацьстаяць, малавядомы, штодзень, глыбокапаважаны, радыёперадача*” [10, с. 116]. Як бачым, у дадзенай дэфініцыі назіраецца кантамінацыя двух азначэнняў. Такая ж сітуацыя прадстаўлена і ў іншых дапаможніках, у тым ліку і для вышэйшай школы.

3. Тэрміны “зрашчэнне” і “словаскладанне” трактуюцца і выкарыстоўваюцца як узаемазамяняльныя, г.зн. падаюцца як сінонімы, аднак першым, а значыць і асноўным называецца словаскладанне. Напрыклад, у дапаможніку для вышэйшых навучальных устаноў “Сучасная беларуская літаратурная мова. Марфалогія” пад рэдакцыяй Ф. М. Янкоўскага (1980) указваецца, што “пры словаскладанні (зрашчэнні) два словы зліваюцца ў адно складанае слова без змен, з захаваннем усіх форм; такія словы тоесныя адпаведным сінанімічным словазлучэнням: *мімаволі – міма волі, вечназялёны – вечна*

зьялены, супрацьстаўляць – супраць стаўляць” [1, с. 28]. Такі ж падыход прапануецца і ў многіх даведніках, выдадзеных у XXI ст. У “Кароткай граматыцы беларускай мовы” (2007, ч. 1) указваецца, што “спосабам словаскладання (зрашчэння) прыметнікі ўтвараюцца ад спалучэння прыслоўя і прыметніка ці дзеепрыметніка, якія зліваюцца ў адно слова без змены іх формы, у поўным выглядзе: *высокакультурны, глыбокапаважаны, малазразумелы, вышэйпамянёны, лёгкаўзброены, рэдканаселены*” [7, с. 251]. “Словообразовательный словарь русского языка” (2010) І. У. Ялынцавай, І. Л. Капылова падае і ўтварэнні-зрашчэнні, і словаскладанні, аднак іх статус не заўсёды адназначны. Так, словы *вечнозеленый* (ад *вечно зеленый*), *слабоуспевающий* (ад *слабо успевающий*) і іншыя вызначаюцца як словаскладанні, а словы *глубокоуважаемый* (ад *глубоко уважаемый*), *густонаселенный* (ад *густо населенный*), *густорастущий* (ад *густо растущий*), *долгоиграющий* (ад *долго играющий*), *низколетящий* (ад *низко летящий*), *вышепоименованный* (ад *выше поименованный*), *малозаметный* (ад *мало заметный*), *малозанятный* (ад *мало занятный*), *малосущественный* (ад *мало существенный*) і іншыя трактуюцца як зрашчэнні [4]. Некаторыя дэрываты прадстаўлены як двухматываваныя, напрыклад, *малоуспешный* (ад *мало успешный*) – зрашчэнне і *малоуспешный* (ад *малый успех*) – асноваскладанне з суфіксацыяй [4, с. 189]. У гэтым жа даведніку падаецца і спосаб зрашчэння з суфіксацыяй: *долгожданный* (ад *долго ждать*) – зрашчэнне з суфіксацыяй [4, с. 107].

4. У адзінкавых крыніцах зрашчэнне і словаскладанне разглядаюцца як асобныя віды складання. Напрыклад, у “Лінгвістычным кампендыуме” (2003) зрашчэнне і словаскладанне слухна размяжоўваюцца, прычым з указаннем на тып словаўтварэння (зрашчэнне – лексіка-сінтаксічны спосаб; складанне слоў – марфалагічны спосаб) [9, с. 321]. Асобна вылучаюцца прыметнікі-зрашчэнні, якія “ўтвараюцца на аснове апорнага кампанента прыметніка або дзеепрыметніка без удзелу афіксаў шляхам зрашчэння кампанентаў словазлучэння ў адно слова: *вечназялены, доўгачаканы, вельмішаноўны, глыбокапаважаны, рэдканаселены* і г.д.” [9, с. 336]. Я. Н. Марозава адносіць словы тыпу *вышэйзгаданы, шырокараспаўсюджаны, лёгкаўзброены, малаверагодны, маладаступны, маласвядомы, глыбокапаважаны, вышэйпаказаны, вышэйпералічаны, шырокавядомы, цяжкадаступны, вечназялены*, а таксама кампазіты *кінатэатр, радыёперадача, кінахроніка, фотавыстава, радыёзавод* да словаскладання [8, с. 18–19]. На думку аўтара дапаможніка, “пры гэтым спосабе ў адно слова аб’ядноўваюцца (зрастаюцца) кампаненты словазлучэння з захаваннем іх семантыкі і формы”. Зрашчэнне як асобны спосаб словаўтварэння часцей разглядаецца ў рускім мовазнаўстве [3; 5; 11].

5. Нярэдка вучоныя вылучаюць лексіка-сінтаксічны спосаб словаўтварэння як самастойны, адрозны ад зрашчэння. В. М. Сіўковіч асобна вызначае лексіка-сінтаксічны тып словаўтварэння і ўказвае, што “гэта спосаб зліцця ў адно слова сінтаксічнага словазлучэння з захаваннем парадку слоў і іх склонавых формаў: *сягоння (сёння) – з сяго дня, трыста (тры ста), нельга (не льга)*”. Так, на думку аўтара падручніка, утварыліся словы *сёлета, няма, датла* і інш. В. М. Сіўковіч падкрэслівае, што “ў наш час такія словы лічацца невытворнымі, за выключэннем складаных лічэбнікаў тыпу *дванаццаць, дзвесце*” (заўважым: мы не згодныя з меркаваннем, што *дванаццаць* – гэта складаны лічэбнік) [10, с. 118]. Я. Н. Марозава ў дыяхранічным словаўтварэнні вылучае лексіка-сінтаксічны спосаб, які трактуецца як “зліццё (зрашчэнне) двух ці некалькіх слоў у адно слова” [8, с. 22]. Аўтар адзначае, што “ў адрозненне ад словаскладання, якое адносіцца да сінхранічнага словаўтварэння, пры лексіка-сінтаксічным спосабе захоўваюцца парадак слоў, службовыя словы і склонавыя формы зыходнага словазлучэння. Гэтым спосабам утвараюцца часцей за ўсё прыслоўі і службовыя часціна мовы (а словаскладаннем – часцей прыметнікі): *цяпер, датла, сёння, нельга, заўжды, зусім, потым, мабыць, паўз*” [8, с. 22].

Зразумела, што названая стракатасць у падыходах прыводзіць да абсалютнай дэзарыентацыі і ўрэшце да абьякавага стаўлення наогул да кампазітаўтварэння. Дык што такое зрашчэнне? І як адрозніць яго ад іншых відаў складання, асабліва ад словаскладання?

Паколькі зрашчэнне нярэдка разумеецца як словаскладанне, прапануем з мэтай іх размежавання ўлічваць наступныя асаблівасці функцыянавання гэтых спосабаў.

1. Зрашчэнне – разнавіднасць складання, якая прадстаўляе лексіка-сінтаксічны тып словаўтварэння і пры якой зліццё кампанентаў цэлага словазлучэння ў кампазіт адбываецца без змен у іх марфалагічным складзе, г.зн. у той форме, у якой яны існуюць у базавым словазлучэнні (*вышэй пададзены → вышэйпададзены, лёгка зразумелы → лёгказразумелы*).

Словаскладанне – таксама разнавіднасць складання, якая ўключаецца ў марфалагічны (марфемны) тып словаўтварэння, аднак гэта спосаб утварэння складаных цэласных адзінак (кампазітаў) на базе асобных, самастойных і розных па семантыцы слоў (не словазлучэнняў), прычым разам з флексіямі (*інтэрнэт-крама, чалавек-павук, цуда-дзіця, нарад-заданне, рэзус-фактар, молат-рыба, мова-пасрэднік, качка-свізь*).

2. Зрашчэнне – гэта бязафіксны спосаб утварэння кампазітаў, г.зн. у структуры фарманта няма афіксальных словаўтваральных сродкаў. У якасці фарманта выступае ўстойлівы парадак слоў і тэндэнцыя да адзінага націску. Зрашчэнні ўтвараюцца без інтэрфіксаў і без якіх-небудзь зменаў у кампанентах. Элементы *a, o, i, эй* паміж дзвюма часткамі слова – гэта суфіксы прыслоўяў, а не злучальныя марфемы (*лёгкаўзброены, маланаезджаны, малавядомы, даўно мінулы, вельмішаноўны, вышэй адзначаны*).

Пры словаскладанні таксама выкарыстоўваецца бязафіксны фармант і злучальная марфема не вылучаецца (*анкета-інтэрв'ю, бізнес-клуб, байк-шоу, дошка-стэнд, дызайн-цэнтр, караоке-бар, музей-кватэра, піяр-каманда, фабрыка-кухня, эмаль-лак, жук-скакун*).

3. З дапамогай зрашчэння ў асноўным утвараюцца прыметнікі (*вечнамалады, высокакваліфікаваны, вышэйзгаданы, ніжэйуказаны, малавыкарыстальны, малапрадуктыўны, малапрыдатны, свежазамарожаны, хуткарастваральны*). Між тым некаторыя даследчыкі сцвярджаюць, што спосабам зрашчэння ўтвараюцца асобныя дзеясловы і прыслоўі, і прыводзяць прыклады накішталт *добраўпарадкаваць, супрацьстаяць, супрацьпаставіць, мімаволі, штодзень, штоноч, штогод* [6, с. 56, 76, 79].

Словаскладаннем жа рэалізуюцца назоўнікі, а таксама некаторыя займеннікі і прыслоўі (*інтэрнэт-клуб, хто-ніхто, дзе-нідзе*). Да словаскладання адносяць і словы тыпу *радыёаматар, кінапракат, кінаакцёр, кінамеханік* [7, с. 192; 8, с. 19].

4. Утваральнай базай зрашчэнняў з'яўляюцца паўназначныя кампаненты словазлучэння з падпарадкавальнай сувяззю (*высокаактыўны ад высока актыўны, рэдканаселены ад рэдка населены, малападрыхтаваны ад мала падрыхтаваны, ніжэйпералічаны ад ніжэй пералічаны, вышэйпрыведзены ад вышэй прыведзены*). Аб'ядноўваючыся ў адну лексему, кампаненты словазлучэнняў страчваюць свае фанетычныя, семантычныя і граматычныя ўласцівасці самастойных слоў. У выніку адбываецца лексікалізацыя словазлучэння. Замест асобна аформленай сінтаксічнай адзінкі з'яўляецца адна цэльнааформленая лексема, складаная па структуры, але з агульным планам выражэння і зместу. Такія адзінкі маюць адзін матэрыяльна выражаны канчатак (*малавывучан-ы – малавывучан-ая – малавывучан-ае – малавывучан-ыя*).

Пры словаскладанні матывавальнай базай з'яўляюцца два, часам тры самастойныя словы. Кампаненты словаскладання характарызуюцца высокай ступенню фармальнай і сэнсавай аўтаномнасці, што праяўляецца ў здольнасці многіх з іх да самастойнага словазмянення, таму ў назоўніках-словаскладаннях можа быць некалькі канчаткаў пры ўмове, што кожны кампанент у кампазіце скланяецца (*агляд-конкурс – агляду-конкурсу, баль-маскарад – балю-маскараду, дыван-самалёт – дывана-самалёта, сцежкі-дарожкі – сцежак-дарожак, вагон-рэстаран – вагона-рэстарана, хата-чытальня – хаты-чытальні, дом-музей – дома-музея, вышыўка-аплікацыя – вышыўкі-аплікацыі*). У словаскладаннях адзін з кампанентаў ці зрэчас усе кампаненты могуць не скланяцца (*кілаграм-сіла – кілаграм-сілы, капітан-дырэктар – капітан-дырэктара, кабель-кран – кабель-крана, карт-бланш – карт-бланша, інтэрнэт-кафэ, бізнес-лэдзі*).

5. Зрашчэнні лёгка разбіваюцца на часткі-кампаненты без страты сэнсу і дадатковых слоў (*вузка-спецыялізаваны, вышэй-пералічаны, мала-ўжывальны, мала-*

даследаваны, свежа-выкапаны, шырока-ўжывальны). Прычым пры перастаноўцы слоў-кампанентаў зрашчэння, як правіла, утвараецца словазлучэнне з тым самым (першапачатковым, зыходным) значэннем (мала падрыхтаваны – малападарыхтаваны – падрыхтаваны мала, мала даследаваны – маладаследаваны – даследаваны мала, ніжэй указаны – ніжэйуказаны – указаны ніжэй, хутка растваральны – хуткарастваральны – растваральны хутка, вышэй узгаданы – вышэйузгаданы – узгаданы вышэй, ніжэй падпісаны – ніжэйпадпісаны – падпісаны ніжэй, свежа пасолены – свежапасолены – пасолены свежа, лёгка ўспрымальны – лёгкаўспрымальны – успрымальны лёгка). Ад сінанімічных словазлучэнняў утвораны кампазіт адрозніваецца адзіным націскам і замацаваным парадкам слоў (малазразуме’лы – ма’ла зразуме’лы – зразуме’лы ма’ла, хутказамаро’жаны – ху’тка замаро’жаны – замаро’жаны ху’тка).

Словаскладанні таксама разбіваюцца на асобныя часткі, дакладней словы, аднак пры перастаноўцы кампанентаў губляюць цэласнасць значэння першапачаткова ўтворанага кампазіта (тэатр-студыя – студыя тэатр, шык-нож – нож шык, цэх-аўтамат – аўтамат цэх, дом-музей – музей дом, кабель-кран – кран кабель).

6. Першым (залежным) кампанентам зрашчэння выступае прыслоўе, прычым, як правіла, з суфіксамі -а, -эй, другім – прыметнік ці дзеепрыметнік (вуккасפעцыялізаваны, высокаразвіты, вышэйпамянёны, глыбокашаноўны, лёгкаўзброены, малакваліфікаваны, свежавымыты, шырокавядомы). У сучаснай беларускай мове пры ўтварэнні зрашчэнняў у якасці першага кампанента найчасцей выкарыстоўваюцца прыслоўі *высока, вышэй, лёгка, мала, ніжэй, цяжка, шырока* (**высока**адукаваны, **вышэй**пералічаны, **лёгка**паранены, **мала**вядомы, **ніжэй**згаданы, **цяжка**даступны, **шырока**распаўсюджаны), радзей – *вечна, востра, вузка, глыбока, даўно, нізка, рэдка, свежа, слаба, хутка* і інш. (**вечна**злялены, **востра**пахучы, **вуккасפעцыялізаваны, глыбока**паважаны, **глыбока**шаноўны, **даўно**мінулы, **нізка**ўраджайны, **рэдка**населены, **свежа**насытаны, **слаба**развіты, **хутка**растваральны).

Першым кампанентам словаскладання з’яўляецца назоўнік, а пры ўтварэнні займеннікаў і прыслоўяў – займеннік ці прыслоўе (*бізнес-клуб, хіт-парад, шоу-праграма, сэрвіс-бюро, які-ніякі, сюды-туды, як-ніяк*).

7. Марфемны склад дэрыватаў-зрашчэнняў тоесны марфемнаму складу кожнага кампанента базавага словазлучэння, ад якога ўтвараецца кампазіт (*выс-ок-а-прэстыж-н-ы, мал-а-знаём-ы, мал-а-на-сел-ен-ы, выш-эй-на-зв-а-н-ы, лёг-к-а-ў-збро-ен-ы, цяж-к-а-ран-ен-ы, глыб-ок-а-па-важ-а-н-ы, даўн-о-мін-у-л-ы*).

Марфемны склад словаскладання можа быць тоесным марфемнаму складу базавых кампанентаў (*кафэ-бар-□ ад кафэ і бар-□, проб-Ø-а-до-пуск-Ø-□ ад проб-Ø-а і до-пуск-Ø-□*), а можа быць адрозным (*інтэрнэт-крыніца ад інтэрнэт-□ і крыніца-а, мюзік-хол-□ ад мюзік-□ і хол-□*).

8. Зрашчэнні ў адрозненне ад базавага словазлучэння маюць замацаваны парадак частак, а таксама адзіны (галоўны / асноўны) націск, прычым на апошнім кампаненце зрашчэння, аднак пры пэўных умовах могуць набываць пабочны націск (*выс`окаадо`раны, вышэйназва`ны, малазнае`мы, свежаўзара`ны, цяжкахво`ры, выс`окакваліфікава`ны, выс`окаразвіты`, л`ёгкараствара`льны, шыр`окавадо`мы*).

Словаскладанні маюць столькі націскаў, колькі самастойных кампанентаў у дэрываце, г.зн. кожнае зыходнае слова захоўвае свой націск (*суке`нка-касцю`м, су`мка-аптэ`чка, мо`ва-пасрэ`днік, музыка`нт-нава`тар*).

9. Зрашчэнні трэба адрозніваць і ад складанасуфіксальных прыметнікаў (асноваскладанняў з суфіксацыяй): слова-зрашчэнне і вызначальнае словазлучэнне, ад якога ўтварыўся кампазіт, поўнасю супадаюць па значэнні; не з’яўляецца зрашчэннем дэрыват, у якім яго агульнае значэнне адрозніваецца ад значэння першапачатковых кампанентаў ці ў якім немагчыма пераставіць кампаненты словазлучэння (*высокаінтэлектуальны, высокаідэйны, малаўраджайны, слабавольны, цяжкавымоўны, хуткарослы, хуткаспелы, шырокагабарытны, шырокафарматны*). Такія адзінкі мэтазгодна кваліфікаваць як складанасуфіксальныя ўтварэнні.

10. Зрашчэнне, як і абрэвіяцыю, а таксама субстантывацыю і іншыя спосабы словаўтварэння марфалага-сінтаксічнага тыпу, трэба адносіць да немарфалагічнага (немарфемнага) словаўтварэння, паколькі зрашчэнні ўтвараюцца без дапамогі марфем шляхам зліцця двух слоў у адно. Словаскладанне таксама павінна адносіцца да немарфалагічнага (немарфемнага) тыпу словаўтварэння. Аднак з улікам вылучэння сінхранічнага і дыяхранічнага словаўтварэння і фактараў іншага характару ў даведніках спосаб словаскладання ўключаюць у марфалагічны тып словаўтварэння [8, с. 14].

11. Правапіс зрашчэнняў трэба адрозніваць ад правапісу свабодных словазлучэнняў з марфалагічнай будовай “прыслоўе (як? у якой ступені?) + прыметнік ці дзеепрыметнік”: *далёка размешчаны дом, бездакорна сумлены чалавек, абмежавана запаволены працэс, выключна дасканалы адказ, жыццёва важнае пытанне, адносна спакойны вучань, добра выканае заданне. Утварэнні спосабам зрашчэння пішуцца ў адно слова (вышэйпаказаны, ніжэйпералічаны, маладаследаваны).*

Такім чынам, зрашчэнне – лексіка-сінтаксічны тып дэрывацыі, пры якім кампаненты словазлучэння зліваюцца ў адзіную лексічную адзінку без якіх-небудзь змяненняў і без удзелу словаўтваральных марфем.

Спіс выкарыстанай літаратуры

1. Адамовіч, Я. М. Сучасная беларуская літаратурная мова. Марфалогія / Я. М. Адамовіч, Н. В. Гаўрош, М. Ф. Гуліцкі і інш. ; пад рэд. Ф. М. Янкоўскага. – Мінск : Вышэйшая школа, 1980. – 240 с.

2. Бардовіч, А. М. Школьны словаўтваральны слоўнік беларускай мовы / А. М. Бардовіч, М. М. Круталевіч, А. А. Лукашанец ; пад рэд. А. М. Бардовіча. – Мінск : Аверсэв, 2006. – 512 с.

3. Дудников, А. В. Современный русский язык : учеб. для филол. спец. вузов / А. В. Дудников. – М. : Высш. шк., 1990. – 424 с.

4. Елынцова, И. В. Словообразовательный словарь русского языка / И. В. Елынцова, И. Л. Копылов ; под ред. А. А. Лукашанца. – Минск : ТетраСистемс, 2010. – 528 с.

5. Земская, Е. А. Современный русский язык. Словообразование / Е. А. Земская. 3-е изд-е испр. – М. : Флинта : Наука, 2011. – 328 с.

6. Канцавая, Г. М. Беларуская мова : Марфеміка. Словаўтварэнне : электронны вуч.-мет. комплекс для студ. псіхол.-пед. фак. спец. 1-01 02 01 “Пачатковая адукацыя” [Электронны рэсурс] / Г. М. Канцавая ; Брэст. дзярж. ун-т імя А. С. Пушкіна. – Брэст : БрДУ, 2018. – 165 с. – Рэжым доступу: https://lib.brsu.by/sites/default/files/books/1_0.pdf. – Дата доступу: 14.01.2024.

7. Кароткая граматыка беларускай мовы. У 2 ч. Ч. 1. Фаналогія. Марфаналогія. Марфалогія / Навук. рэд. А. А. Лукашанец. – Мінск : Беларус. Навука, 2007. – 351 с.

8. Марозава, Я. Н. Словаўтварэнне : вуч.-мет. комплекс [Электронны рэсурс] / Я. Н. Марозава. – Віцебск : УА “ВДУ імя П. М. Машэрава”, 2005. – 45 с. – Рэжым доступу: <https://rep.vsu.by/bitstream/123456789/1793/5/словаўтва-рэнне.pdf>. – Дата доступу: 14.01.2024.

9. Плотнікаў, Б. А. Беларуская мова. Лінгвістычны кампендыум / Б. А. Плотнікаў, Л. А. Антанюк. – Мінск : Інтэрпрэссэрвіс, 2003. – 672 с.

10. Сіўковіч, В. М. Беларуская мова ў пытаннях і адказах : дапаможнік для вучняў старшых класаў і абітурыентаў / В. М. Сіўковіч. – Мінск : Адукацыя і выхаванне, 2021. – 584 с.

11. Филиппова, Л. С. Современный русский язык. Морфемика. Словообразование : учеб. пособие [Электронный ресурс] / Л. С. Филиппова. – М. : Флинта : Наука, 2009. – 248 с. – Режим доступа: https://msrabota.ru/content/book_docs/Совр.%20русский%20яз.%20Морфемика.%20Словообр._Филиппова%20Л.С_2009%20-248с_.pdf. – Дата доступа: 14.01.2024.